

תוכן העניינים

פתח דבר

יט

חלק א: עקרונות ודרכים במסורה הבבלית

פרק ראשון: מבוא

- 3 1. שני המרכזים של מסירת המקרא
- 3 2. מחקר מסורת הלשון, הניקוד והמסורה הבבליים
- 4 3. מהדורת המסורה הבבלית לתורה
- 6 4. הסגנון ודרכי התיאור של המסורה הבבלית
- 7 5. נוסח המקרא המשותף במסורה הבבלית
- 8 6. המסורה הבבלית והמסורה הטברנית
- 10 7. ענייני כתיב וענייני לשון
- 12

פרק שני: כתב־יד ל^א וחשיבותו להכרת המסורה הבבלית

- 13 1. כתב־יד ל^א ומחקרו
- 13 2. שמואל בן יעקב – מסרן כתב־יד ל וכתב־יד ל^א
- 14 3. המסורה הבבלית בכתב־יד ל^א על פי ברויאר
- 15 4. מהי 'הערת מסורה בבלי'?
- 15 5. המסורה של ל^א – עיבוד של חיבור המסורה הבבלית
- 17 6. שיטות עיבוד המסורה הבבלית של שמואל בן יעקב
- 19 7. תרומתו של ברויאר בההדרת ל^א
- 22 8. המסורה של ל^א כמקור להכרת המסורה הבבלית ושיטותיה
- 23 9. נספח: כתב־יד נביאים ראשונים של שמואל בן יעקב
- 24

פרק שלישי: עקרונות היסוד של 'מנגנון' המסורה הבבלית

- 26 1. שלושת עקרונות היסוד
- 26 2. הקשר ההגיוני בין שלושת עקרונות היסוד
- 27 3. הערכת גודלו של חיבור המסורה הבבלית לתורה
- 29 3.1 הערכה על פי כתב־יד מס11
- 29 3.2 הערכה על פי כתב־יד מס10
- 30

31	4. מאפיינים נוספים
31	4.1 ההפניות
31	4.2 הערות 'מקומיות'
32	4.3 ציון הפסוק שאליו נמסרה הערת המסורה
33	4.4 מונחים הקשורים לדרך הסידור של ההערות
34	4.4.1 'הדין', 'אינון'
34	4.4.2 'הכא'
36	5. השוואת דרכי ארגון החומר במסורה הבבלית ובמסורה הטברנית
36	5.1 הכתיבה בטורים במצחפי טבריה ובמצחפי כבל
37	5.2 'מסורה קטנה' בבליית
37	5.3 המסורה הגדולה והמסורה הקטנה במסורה הטברנית
39	פרק רביעי: מונחי המסורה הבבלית
39	1. רשימה כוללת של מונחים
39	1.1 המקרא וחלקיו
40	1.2 מסרנים, מחלוקות, נוסחים דחויים
41	1.3 אותיות, מילים, תנועות וטעמים
42	1.4 מונחים שונים
44	2. שפת המונחים
45	2.1 מונחים עבריים המשמשים בקביעות
45	2.2 מונחים עבריים בשימוש חד-פעמי
46	2.3 מונחים המשקפים צורות לשון של הארמית הבבלית
46	3. לשימושם של כמה ממונחי המסורה הבבלית
46	3.1 המונחים 'דק' ו'בע'
47	3.1.1 שימושם של המונחים 'דק' ו'בע'
50	3.1.2 מקבילי המונחים 'דק' ו'בע' במסורה הטברנית
51	3.1.3 תפוצתו של המונח 'בע'
53	3.2 המונח 'לעינין'
55	3.3 המונח 'בכול'
57	3.4 המונח 'דהוא'
58	3.5 המונח 'טפי'
59	3.6 כינויי הפסוק והפרשה
60	פרק חמישי: ההפניות במסורה הבבלית
60	1. מהי הפניה?
61	1.1 רשימת ההפניות במסורה הבבלית לתורה

62	1.2 הערות היעד
62	1.2.1 רשימת הפסוקים של הערות היעד
63	1.2.2 זיהוי הערות היעד
64	1.3 מבנה ההערה וחלקיה
65	1.3.1 לשון ההפניה
65	1.3.2 אמצעי הזיהוי של הערת היעד
65	2. ההערות לפי סוגיהן
65	2.1 ההפניות לפנים
67	2.2 ההפניות לאחור
68	2.3 הפניות מסופקות
68	3. הפניות במקורות מסורה אחרים
68	3.1 הפניות בכתב־יד ל ^מ
69	3.2 הפניות במסורה הבבלית לתרגום אונקלוס
70	3.3 הפניות בכתב־יד ש1
71	3.4 הפניות בכתב־יד פריס 2
72	3.5 הפניות בדפוס מקראות גדולות רפ"ד-רפ"ו
75	פרק שישי: שיטת התיאור הכולל של המסורה הבבלית
75	1. התיאור הכולל
75	1.1 שתי דרכי התיאור של המסורה
77	1.2 קטגוריות שונות המשובצות בתיאור הכולל
79	1.3 מניין חלקי הבא לפני התיאור הכולל
81	1.4 עיבוד התיאור הכולל בידי מסרן ל ^מ
81	2. דרכי העיבוד של התיאור הכולל
81	2.1 הסבתו של התיאור הכולל
84	2.2 בחינה תאורטית של הסבת התיאור הכולל
85	2.3 דיונו של ברויאר במסורה הכוללת
87	2.4 המסורה על 'עושה' בסגול ובצירי
90	3. חריגים לתיאור הכולל במסורה הבבלית
90	3.1 בהערות גדולות
94	3.2 מסורה טברנית המצוטטת במסורה הבבלית
95	4. שיטת המניין בכתר ארם צובה
96	4.1 רשימת ההערות
98	4.2 סיכום: המניין הכולל בכתר וזיקתו למסורה הבבלית
99	5. המניין במסורה הבבלית ובמסורה הטברנית
99	5.1 מניין של אחד

100	5.2 המסורה הממיינת
100	5.3 המניין המקדים בתיאור הכולל
101	פרק שביעי: סוגי ההערות במסורה הבבלית
101	1. סוגי הערות מסורה
103	2. הערות מסורה בעניין כתיב וקרי
104	3. המסורה המשווה
105	4. הערות כלל
105	4.1 הערות שאין להן חריגים
106	4.2 הסגנון המוציא
108	5. המסורה הממיינת
108	5.1 הערות המסורה הממיינת בעלות הכותרת
110	5.2 הערות המסורה הממיינת חסרות הכותרת
110	6. הערות סירוג
111	7. המסורה המצרפת
112	7.1 מקרי גבול בין מסורה מצרפת למסורה מפרטת
113	7.2 המסורה המצרפת הבבלית
114	7.3 המסורה המצרפת בכתב־יד ל ^מ
116	7.4 דגם מיוחד של המסורה המצרפת
116	8. הסימנים במסורה הבבלית
118	8.1 מיון הסימנים במסורה הבבלית
118	8.1.1 מיון על פי סוג הערת המסורה ותוכנה
119	8.1.2 מיון על פי המינוח
119	8.1.3 מיון על פי מהות הסימן
119	8.2 סימנים בכתב־יד ל ^מ
119	8.2.1 ראשי תיבות כסימן
121	8.2.2 משפט ארמי כסימן
121	8.2.3 פסוק כסימן
121	8.2.4 סימני ל ^מ והמסורה הבבלית
122	8.3 סיכום: הסימנים במסורה הבבלית
122	8.4 השוואה לסימנים בכתר ארם צובה
124	פרק שמיני: ספרי המקרא וחלוקות המקרא
124	1. ספרי המקרא
124	1.1 סדר ספרי המקרא
126	1.2 שמות ספרי המקרא

126	2. פרשיות השבוע
127	2.1 בהפניות
127	2.2 כמראה מקום
127	2.3 שמותיהן של פרשיות השבוע
128	2.4 כתחום ייחוס
130	2.5 מניין פסוקי פרשת השבוע
131	2.6 פרשיות מחוברות
132	2.7 פרשת ויקרבו ימי ישראל
133	2.8 פרשת השכם בבקר
135	3. סדרים
135	3.1 האם נהגה חלוקת הסדרים בבבל?
135	3.2 הערת מסורה בבליה ממקור טברני
137	3.3 רמזים לחלוקת הסדרים
138	3.4 ציון הסדרים בכתב־יד בבליים
139	4. פרשיות פתוחות וסתומות
139	4.1 הזכרתן במסורה וכינוייהן
140	4.2 מסורת הפרשיות הבבליה לעומת מסורת הפרשיות הטברנית
142	4.2.1 המרחק בין המסורות בהשוואה כמותית כוללת
142	4.2.2 הנתונים בקטעי המסורה הבבליה
147	4.2.3 מיון המחלוקות
149	4.2.4 סיכום ומסקנות
150	4.3 רשימת המילים הנקודות
151	4.4 פרשה ('פיסקא') כתחום ייחוס של המסורה
151	4.5 פרשה ('פיסקא') כמראה מקום לפסוק
152	4.6 פרשה סדורה
152	5. הפסוקים
152	5.1 הזכרתם במסורה
154	5.2 עדויות על מחלוקות בחלוקת הפסוקים
154	5.2.1 עדות רב צמח גאון
154	5.2.2 'הטעם העליון' בעשרת הדיברות ובמעשה ראובן
156	5.2.3 מקומות נוספים של מחלוקת בחלוקת פסוקי התורה
158	5.2.4 עדויות עקיפות
159	5.2.5 סיכום המחלוקות בתורה
160	5.2.6 מניינים חריגים בכתב־היד הטברניים
161	5.2.7 מחלוקות בחלוקת פסוקי נ"ך
166	5.2.8 מספרי הפסוקים של ספרי נביאים

167	5.3 סכום פסוקי המקרא
167	5.3.1 המסורה הנפוצה
168	5.3.2 מסורת התלמוד הבבלי
169	5.3.3 המסורת הבבלית הקדומה
171	5.4 הערות המסורה על אמצע התורה ועל אמצעי הספרים
171	5.4.1 אמצע התורה
173	5.4.2 הערות בבליות על אמצעי ספרי המקרא
174	5.4.3 ההערה על אמצעי ספרי הכתובים
175	5.4.4 מסקנה: המסורה הבבלית הקדומה
176	5.4.5 סידור הפרקים במגילת איכה
178	6. נספח: המסורה של דוסא בן אלעזר על מניין פסוקי המקרא
178	6.1 הנוסח העברי
182	6.2 הנוסח הארמי
183	6.3 איזהו הנוסח המקורי?
184	6.4 מספר פסוקי המקרא במסורה הבבלית הקדומה
184	6.5 רשימה ביבליוגרפית
187	פרק תשיעי: תפוצתה של פרשת השכם בבקר וגלגוליה
187	מבוא
187	1. בספרות הגאונים
188	2. בקטע גניזה ממקור בבלי
189	3. במסורה הבבלית
190	4. בכתבי-היד הטברניים
190	4.1 כתב-יד ש
190	4.2 כתב-יד ל3
191	4.3 כתב-יד סנקט פטרבורג, ספרייה לאומית, Evr II B1548
192	4.4 כתב-יד ב
192	4.5 כתב-יד ל1
192	4.6 כתב-יד ו
193	4.7 כתב-יד ליהמן
193	4.8 כתב-יד המוזאון הבריטי, Or. 2363 – סימן גימטרייה
193	לפסוקי פרשת השכם
194	5. ברשימות הפטרות
196	6. בפיוטים
197	7. בספר 'עיבור שנים'

198	8. במקורות שונים
198	8.1 דרשות רבי דוד הנגיד בן אברהם בן הרמב"ם
198	8.2 'ספר תגים'
199	9. סיכום
199	10. תולדות המחקר
200	11. נספח: קריאת התורה בשני וחמישי ובמנחה בשבת
204	פרק עשירי: המסורה הבבלית וטעמי המקרא הבבליים
204	1. מחקרים של טעמי המקרא הבבליים
205	2. הערות המסורה הבבלית העוסקות בטעמים
205	2.1 הערות המסורה הבבלית לתורה
206	2.2 הערות בכתב-יד ל"ב
207	2.3 'סוף פסוקא' שאינו שם של טעם
207	3. סוגיות העולות מהערות המסורה העוסקות בטעמים
207	3.1 הערת השוואה בין בראשית לדברי הימים
210	3.2 החלוקה העיקרית בפסוקי שיר השירים
211	3.3 הטעמים ניצפא וניפצא
213	3.4 הערות מסורה הקשורות לטעמי אמ"ת
216	3.5 הטעמים דיח ודחיא
217	3.6 שיטתם של הטעמים הבבליים בספרי אמ"ת
218	3.7 היחס בין טעמי אמ"ת לטעמי כ"א ספרים בטעמים הבבליים
219	3.8 המונח 'בחד זימנא'
220	3.9 המונח 'אפסוקי'
222	פרק אחד-עשר: מחלוקות ונוסחים דחויים במסורה הבבלית
222	1. סוגי הערות המסורה שעניינן מחלוקת או נוסח דחוי
223	1.1 שמות בעלי המחלוקת מפורשים
225	1.2 נמסרת מחלוקת ('פולג') בלי לפרש מי החולקים
228	1.3 'סיפרי מוגהי'
229	1.4 'מיש'
229	1.4.1 טיפוס א – הערה מקומית
230	1.4.2 טיפוס ב – הערה כוללת (ובה מניין)
231	1.5 'דחוי'
231	1.5.1 ההערות
231	1.5.2 בין הערת '(ד) מיש' להערת 'דחוי'

231	1.6 'טעמא אוחרנא'
232	1.7 'אית דמסרין'
233	2. מיון המחלוקות לפי זהות החולקים
233	2.1 המחלוקות המפורשות במסורה הבבלית
234	2.2 שמות בעלי המסורה בקטעי המסורה הבבלית
234	2.3 סוראי ונהרדעי במסורה של ל"מ
235	3. מיון המחלוקות בקטעי המסורה הבבלית לפי ענייניהן
236	4. מחלוקות שנזכרו במקורות אחרים
236	4.1 ברשימת המילים הנקודות
237	4.2 לקט מחלוקות בנ"ך
237	5. השוואה למסורה הטברנית
237	5.1 המחלוקות
238	5.2 הנוסחים הדחויים
240	פרק שנים-עשר: המסורות על המילים הנקודות
240	1. רשימת המילים הנקודות ומקורותיה
242	2. דיון
242	2.1 כותרת הרשימה
243	2.2 חתימת הרשימה
244	2.3 סוגי המחלוקות
248	2.4 השוואת רשימת ל'3 לרשימת מס'100
249	3. היכן נערכה רשימת המחלוקות?
249	3.1 כתב-היד של הרשימה וסימון הנקודות במצחפי המקרא
250	3.2 הרשימה בהשוואה למסורות אחרות על מילים נקודות
253	3.3 סיכום
253	4. נספח: חתימת אקרוסטיכון בהערות מסורה
260	פרק שלושה-עשר: השפעות המסורה הבבלית על המסורה הטברנית
260	מבוא: דרכי השפעת המסורה הבבלית על המסורה הטברנית
261	1. הצגה מפורשת של דעת מדינחאי ומסורתם בניגוד לאלה של מערבאי
261	1.1 כתב-יד ש
262	1.2 כתב-יד ש'1
263	1.3 כתב-יד פריס 2
264	2. שימוש בחומר מסורה בבלי בלא להתאימו למסורת הלשון והנוסח הטברנית
264	3. שימוש בחומר מסורה בבלי בלא להתאימו לסגנון המסורה הטברנית
265	3.1 מונחים בבליים בכתב-יד טברניים
266	3.2 ניקוד בבלי בכתב-יד טברניים

267	3.3 סדר ספרי המקרא בפסוקים המפורטים
269	3.4 סגנון התיאור הכולל
269	3.5 הפניות
270	3.6 התייחסות לפרשת השבוע ולפרשיות פתוחות וסתומות
270	4. הערות משותפות למסורה הטברנית ולמסורה הבבלית
273	5. הזכרות של מערבאי במסורה הבבלית
273	6. סיכום
275	פרק ארבעה-עשר: סוגיות כתיב ולשון במסורה הבבלית
275	מבוא
275	1. הכתיב
276	1.1 הגדרת מלא וחסר – השתקפויות של תפיסת המסורה
277	1.1.1 הכתיב בסוף המילה
277	1.1.2 האות וי"ו
278	1.1.3 האות יו"ד
279	1.1.4 האות ה"א
280	1.1.5 סיכום
282	1.2 ענייני כתיב שאינם מלא וחסר
282	1.2.1 ה"א כאם קריאה באמצע המילה
282	1.2.2 הבחנה בין אמות הקריאה א ו־ה בסוף המילה
282	1.2.3 הבחנה בין אמות הקריאה ה ו־י בסוף המילה
283	1.2.4 הבחנה בין ו ל־ד
283	1.2.5 שונות
283	1.3 וי"ו החיבור
284	1.4 הערות המסורה על השי"ן
285	2. חילופי ה/ח בעברית של בבל והשתקפויותיהם במסורה הבבלית
285	2.1 עדויות ממסורת בבל
285	2.1.1 עדויות מן התלמוד הבבלי ומן התלמוד הירושלמי
287	2.1.2 נוסח המקרא של בבל
287	2.1.3 הניקוד הבבלי באותיות ה ו־ח
287	2.1.4 חיבורים שמוצאם בבבל
288	2.2 חילופי ה/ח במסורה הבבלית
288	2.2.1 במסורה הבבלית לתורה
290	2.2.2 לקט הערות בפסוקי נ"ך
290	2.3 חילופי ה/ח במסורת ל"מ
290	2.3.1 בתוכן הערות המסורה

291	2.3.2 חילופים ברשימה אלפביתית של מסורה מצרפת
292	2.3.3 טעויות במסירה או בהעתקה
292	2.4 מסקנה: יחסה של המסורה הבבלית לחילופי ה/ח
294	2.5 חילופי ה/ח במסורה הטברנית
294	2.5.1 המילה 'חר'
295	2.5.2 'ויהי ו' דמיטעי ביה'
297	3. ענייני תצורה
297	3.1 ניקוד המילה 'מה'
297	3.2 צורת הפסק בינונית של 'אתה'
298	3.3 הדגש המבחין
298	3.3.1 הערות מסורה העוסקות בדגש המבחין
299	3.3.2 ניקוד השם 'אלהים'
302	3.3.3 משמעותו הפונטית של הדגש המבחין
302	3.4 'ותמלא' – מעבר מבניין קל לבניין נפעל?
303	3.5 צורות הפועל מן השורש יח"ל
303	4. שונות
303	4.1 השוואת לשון המקרא ולשון המשנה בהערות המסורה
305	4.2 נוסח של פסוק המשותף לתלמוד הבבלי ולמסורה הבבלית

חלק ב: חיבור המסורה הבבלית לתורה – מהדורה מדעית

309	דרכי ההדרת המסורה (כולל רשימת כתבי־היד על פי תכולתם)
313	מדריך קצר לקריאת המסורה הבבלית
316	דף לדוגמה של מסורה בבלי
317	ספר בראשית
428	ספר שמות
472	ספר ויקרא
493	ספר במדבר
528	ספר דברים

קיצורים ומפתחות

571	קיצורים וביבליוגרפיה
581	מפתח כללי
584	מפתח מונחי המסורה הבבלית ואסכולות המסורה
586	מפתח נוסח המקרא של בבל
589	מפתח כתבי־היד הטברניים של המקרא
590	מפתח הערות המסורה